

«cada una de las piezas que se amadrinan de costado a las varengas para la formación de las cuadernas de un buque». 'Cada una de les generacions d'una família' acc. molt documentada en aragonès antic *genollo*, fr. ant. *genouil* i sovint (*genuculum*, *-iculum*) en baix 5 llatí de França, Anglaterra i Itàlia [c. 800]; vegeu DCEC (HINOJO II): hi afegeixo «ista peza de me Petro Medela et de meo *genullo*» en un doc. baix llatí (crec d'Aragó) de 1145 (*Est. Ed. Med. Cor. Aragón* III, 615). D'ací deu venir, amb el mateix sentit de 10 'posteritat, descendència' (potser concretat en 'hereu') el cognom *Junoy*, *Genoll*, *Chenoll*, que *AlcM* localitza en tot el nostre territori continental, des de Cerdanya fins al Xúquer: car no tindria solta que a una persona li haguessin donat (ni com malnom) el nom d'aqueixa 15 part del cos: al sentit de 'generació, descendència' sembla haver-se arribat des de la concepció bíblica del pare que reconeix la seva posteritat posant-se l'infantó damunt dels genolls (veg. les proves en el meu llibre); no és inversemblant que hi confluis la idea de 'cada 20 dels nusos en la tija d'una planta', que ja es registra en el ll. cl. *genu*, i que ajudaria a explicar millor la noció de 'cada una de les generacions d'un llinatge'.

DERIV.: *Genollada*; *genollar*; *genollat*. *Genollera* [1307] inventari d'un draper de Perpinyà: «--- un 25 perpunt rubeus, quasdā *genoleres* copertes de sirico rubeo, tres pileos jubatz ---» (RLR IV, 377). *Genollut*. *Sobregenoll*; *sotagenoll*.

Agenollar-se [Llull]: «l'abat --- volc saber en qual manera lo monge saludava Nostra Dona S. M^a; lo 30 monge *s'agenollà* devant la ymage de Nostra Dona, e dix --- Ave Maria ---!» (*Blanq.*, NCL II, 30.13); «aquell scuder exf del hostal e va-s *ajonollar* e humiliar al caveller, al qual clamà mercè dient estes paraules ---» (*Merav.* I, 99); en la *Questa* de Reixac *s'ajonollà*, *ajonollà-se*, i fins la forma metatètica d'avui *s'ajonollà* (18.8, 60, 34, 35.28); i això mateix, combinat amb la dissimilació del cerdà i el capcinès: «*adoneyllàs* per besar los peus a la himage» en unes *Romerics* de 1381 (*BABL* VIII, 48); *agenollar-se*: flectere 40 *genua*, «lo confessor --- *agenollar-se* als seus peus», OPou (*TbPu.*, 167, 241); eiv. «*ajunuyar-se*: arrodillarse» (PzCabr.), etc. Ha estat sempre la forma de la llengua comuna: «l'ermità, ab altres senyors, se n'anà al Rey *agenollar* als seus peus», «com fonc dins lo castell, véu lo Rey que exia de hojr missa, e, vehent-lo molt prop de si, *agenollà-s* davant ell», JoMartorell (Ag. I, 44, 28). Avui: «ja soma a port, *agenollant-se*, deyan, / véus-e-la allí l'Estrella de la mar», «allí, a l'altar de Júpiter, humil *agenollant-se* / ---», *Atl.* (30, 68); *caure agenollat*, Noller (*Pap.*, 222).

Una variant *engenollar-se* és corrent avui en certs parlars, entre altres crec en el valencià meridional, car Enric Valor (c. 1950) proposava que s'admetés com a variant en el dicc. normatiu; però deu tenir poca extensió en el País (J. G. M. desaprova la proposta, c. 1955). És versemblant que ja es vagi usar antigament junt amb l'altra, jutjant per un passatge de les *VidesR*: «quant los tres Reys foren intratz en la casa on jazia la verge Sta. Maria ab lo seu fil, éls *s'ageno-* 60

laren --- sobre aquesta paraula cridà sent Agustí dien: —O enfanteza, a la qual les esteles se sotzmeten --- e ls reys tremexen, e ls pensadors de saviesa si *engenollen!*», car si bé el copista del ms. P (f° 37r2, n. 10a) ho va trabucar en *si engenren*, així no tindria sentit, això tradueix «reges trepidant et sectatores sapientiae *geniculant*» (92.26) i l'error difícilment s'explicaria si el seu model ms. no hagués portat la variant menys usual *engenolar-se*, en el segon passatge, que essent poc familiar a P, fou causa de l'alteració. *Engenolló*.

A *genollons* o *de genollons* loc. adv. [Llull]: «Tant stec l'abat *d'agenollons*, tro que ---», «Evas se levà en stant, e Blanquerna, *de agenollons*, besà les mans e ls peus a son pare Evas; e Evas besà son fill Blanquerna --- e --- ell *s'agenollà* a Aloma, sa mare, demanant sa benedició --- Blanquerna stec *de genollons* devant sa mare ---», «lo umilià --- en star *a jonollons* denant vós», «*de jonollons*» (*Blanq.*, NCL II, 41.6; I, 84.22, 85.4; *Merav.* I, 101; *Doctr. Pu.*, ed. Gili, p. 224). «A *jonollons*», Reixac (*Questa*, 96.31, id., 47.27); «*de jonollós* aoraven Déus», «*de ginolós*» (P, però *genelós* B), «*genolós*» (passatge on només disposem del ms. B), *VidesR* (f° 65v1, n. 70; 15r1, n. 15; 19r1, n. 1).

A priori ja s'hauria de creure que aquest adverbí deriva del radical *agenoll-* del verb *agenollar-se*, més que no pas directament de *genoll*, car aquesta mena de formacions es crearen totes partint d'un verb (no pas d'un substantiu): *a rossegons* (o *a arr-* o *de ross-*) des del verb *rossegar*, *arrossegar* (no pas de *ròssec*); *a recullons* del verb *recular* (no pas de *cul*); *a bocons*, que encara que ho escriguem així, ve (com exigeixen tant el significat com el sentit comú) del verb *abocar-se* (no pas de *boca*, és clar). De fet, com es pot veure a dalt, la major part de les grafies lullianes són de la forma *de agenollons* o *d'agenollons*, per bé que és clar que en la combinació *a agenollons* havien de fusionar-se de seguida les dues *aa*, i la pronúncia catalana tornava indiferent una cosa i l'altra, no sols en els dialectes orientals (on això salta a la vista) sinó fins i tot en els occidentals, on la diferència ortoèpica és mínima i inconstant (*de agenollons* pot allà també ser pronunciat *de 'genollons*). Altrament també en occità antic es troba *d'agenolhós* (que Levy voldria tallar il·lícitament en *da genolhós*) al costat certament de les formes *agenolhons* (on no sabem on cal tallar) i *de genolhós* etc.

En el Princ. avui la construcció *de genollons* (preferida en el Dfa.) és segurament un poc més corrent (tot i que *a genollons* també se sent molt): «posada *de genollons* o ajaçant-se per la brossa --- amanint lo fato», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 12); en el P. Valencianà Enric Valor recomanava més aviat *a genollons* (c. 1950) i JGiner i March (c. 1955) proposava que es distingís entre *posar-se de genollons* i *anar, caminar* etc. *a genollons* (potser no desencertat, si bé cal pensar-hi millor, i en tot cas deixar ampla latitud als escriptors i els parlants). A l'alt Berguedà (Castell d'Alarenys, 1964) hi ha una cova coneguda amb el nom «Bauma *də žuniõns*» (<*de joneions*), evidentment per-